

Megjelenik a Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Elfizetheti helyben a szerkesztő's kiadó tulajdonosnál ur. utca 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletében, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kívántató példányok iránt csupán a bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a megrendelés. Az Ertesítőben mindenféle hirdetésny felvétetik s pontosan és jutányosan közlötetik.

Teljes számú példányokkal még szolgálhat a szerkesztőség.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország (kinevezések és előléptetések; A' dunatiszai vízesatornáról. Eszrevételek a' B. P. Híradó 123 számában foglalt czikkre; gümörmezei követszám gyűlés részleteinek vége; csongrádmezei közgyűlés; követjelentés; hitó tanácsi intézvény; egyesületek; budapesti napló.)

Amerika (hadit mozgások Mexicóban; Porter pénzügyi jelentése Pennsylvániában'sat)

Spanyolország (surlódások Anglia és a' cortes közt.)

Anglia (Peel beszéde a' költségvetési terjesztvénytillelőleg.)

Franciaország (választmányi tudósítás a' titkos költségekről; bankjegy-hamisítók.)

Poroszország (Élénk mozgalmak Rajna vidékén)

Schweiz (egyes pontok a' jezuitákat illetőleg)

Törökország (szultáni dorgálás; népiskolák létesítése paranosoltatik; syriai zavarok.)

Külföldi elegy.

Értesítő.

Magyar- és Erdélyország

Ő. cs. 's ap. kir. fels. Zsoldos Ignác Veszprém-megye volt főjegyzőjét 's országgy. követét a' váltófeltörvényesség ülnökévé kegy. kinevezni méltóztatott.

A' nm. magy. kir. udv. Kincstára' grabi k. k. vám- és harminczad-hivatalnál megüvölt pénzeszedőségre Poszepezi szki Lajos ottani ellenört alkalmazá.

Rauen Jakab fekete-vági kamarai erdőkérölő január 19kén, Kaiser Ferencz szülgy-somlyói k. sötárnok pedig 28kán halálozott meg.

Ő. cs. kir. főhgsége országunk nádora, a' Jász-Kun kerületek kebelében néhai Eördögh József halála által megüvölt nádori alkaptányi hivatalra Kálmán Sándort, a' nevezett kerületek tisztí főügyészét, kegy. kinevezni méltóztatván, ennek ünnepélyes beigtatása f. é. febr. 24kén ment véghez Jászberényben.

A' duna-tiszai vízesatornáról.

Ezen hajózható csatorna czélszerűségére nézve megkivántatik, hogy

1) Ott kösse össze a' tiszántuli termékeny részeket Pest városával, hol, mind a' vállalkozó társaságra, mind az országra lehető legnagyobb hasznót árasztand.

2) Hogy a' csatorna készítettése 's fentartása minél kevesebbe kerüljön.

Mi az elsőt illeti: Magyarország Kanaánja a' tiszántuli rész, mely Szabolcsól Torontal aljáig a' Tisza és Hegység közt fekszik, 's mellynek legtermékenyebb részein kö- és ut-hiány miatt sáros időben 's olykor még fagyon is alig, vagy nem is mozdulhatni. Ebből kell tehát a' fővároshoz közlekedési utat készíteni, melly ezenkívül Erdélynek is minden termékeit átvehesse. De hogy részletes elszámításával többször ne bajoskodjunk, szükség ezen egész termékeny tartományt felső, középső és alsó részre osztva nevezgetni.

Alsó rész a' Bácság, mellyet a' középsőtől a' Maros választ el. — Középső rész, melly Tisza-Füredtől Nagy-Váradig gondolt vonaltól a' Marosig a' Tisza és Hegytövek közt fekszik. 'S magában foglalja Heves és Bihar legtermékenyebb részeit, ezenkívül a' Nagy-Kunságot és Békés, Arad, Csanád és Csongrád megyéket. — Felső rész végre az, melly a' középső részen fölül fekszik.

Az alsó rész a' Böge vagy Béga-csatornával 's 's Tiszával ellátva, Ferencz-csatorna által szerencsés helyzetben van, 's ez most ezen alsó résznek elég addig, míg a' többi rész legalább ennyiben is részesülhetend. Mert a' hongazdaságnak szintugy szem előtt kell tartani, mint a' magányosnak, „emas non quod opus sed quod necesse est.

A' felső rész vasuttal leendő ellátva, 's pro hic et nunc legyen azzal beelégedve, annyival inkább, mert mellesleg még ezen részről is szándékunk gondoskodni. —

A' középső rész tehát az, melly eddig minden gondoskodás nélkül van hagyva, holott ha megfontoljuk, hogy ezen rész már magában is annyi termékkel bír, mint az alsó és felső részek együtt, és hogy ezenkívül Erdélynek kolozsvári és szebeni két fő országtutai ezen részbe jönnek, 's hogy Moldvának és Oláhországnak termékei itt érik először Magyarországot, nem halljuk é a' szükségét szemrehányólag kiáltozni, hogy hazánk jólétét főleg innen eszközöljük. — Országos szempontból tehát az lenne

legkivántatosb, hogy ezen középső rész derekán keresztül vonatnék egy csatorna lehető legnagyobb egyenességben, vagy is Gyulától Pestig.

Lehető legnagyobb egyenességet mondék, mert a' fő czél itt a' tiszántuli rész, a' Duna-Tisza-közi terméketlenebb vidék pedig csak mellesleges, miszerint nagy kanyargások ezélen kívüliek, miután ez egész vonal emelkedettsége az egyenességet nem akadályozza.

Nem árt ismételni, hogy ezen csatorna legrövidebb uton 's legnagyobb haszonnal hordaná fel hazánk egy testben legnagyobb termékeny részének, szinte mint Erdélynek 's a' szomszéd török vagy tanuszka Moldvának 's Oláhországnak termékeit is, szinte mint Pestről Gyuláig vissza mindenféle kereskedelmi árukat. — Mert hiszen Radna és Nagy-Várad, melly két város az erdélyi két fő országtutnak torkolata, Gyulához egyenlő távolságra fekszenek, mintegy 8 mérföldre.

Menne tehát ezen hajózható álló-vízű csatorna Pestről Nagy-Körös alatti vízálláson Kécskeig: innen pedig Szarvas mellett a' Körös mentében Gyuláig. — Már ha ezen csatornából, Szarvastól Tót-Komlósig vagy a' körülményekhez képest innen tovább a' Marosig is, egy mellék- vagy oldal-csatorna húzatnék, ez által Csanád, Csongrád, Békés, Arad m. a' legszerencsésebb szállítási közlekedést nyereendék. 'S mi roppant nyereség lenne a' hazára nézve is remélhető, ha ottani termékeny pusztái a' népes magyar m. városok és helységek fölöslegéből megtelepítettének, melly népség ipar nem létében már sok helyütt terhére van maga magának. Ma g y a r népségből mondom, mert azt hiszem talán rám roppanna a' magyar ég, ha a' telepítvényt török vagy más pogány népből kívánám hozatni. Inkább álljon e' termékeny rész mostani használatlalt ezerszer mint ellenséggel töltessék meg. Ellenséggel, milyenyeket most is bőven táplál maga vesztére e' szegény haza! — Engedjen meg a' t. olvasó, hogy fájdalmam kirántott e' gazdag térség védelmére. —

Ugyanezen kécske-gyulai csatornának bal oldalából egy oldalcsatorna Békéstől N. Váradnak, másik Szarvastól a' Sárrethen keresztül val mellette, ennek éjszakkéleti részéig Kardszag és Püspökladány közt ha húzatnék, nemesak az egész Sárreth lecsapolthatnék, hanem a' tiszántuli felső részzel is érintkezés nyeretnék; sőt ha a' Hortobágy mentében később Ujvárosig ásatnék, ez által az e' felett eső nagy turjány is lecsapolthatnék 's a' t. Jól megjegyezvén itt, hogy a' sárrethi két oldalcsatorna, az ottani földbirtokosok által a' nyereendő földekért örömost elkészítették, 's a' haszon belőlök még a' fő csatornát is illetné kitünőleg.

Most már szölok a' duna-tiszai vagy pest-kécskei csatornáról. — A' ki ezen 12 1/2 mérföldnyi közön olly jártas, mint kell, tudhatja mint valóságot, hogy a' legegyszerűbb vonalban, számba sem vehető kitéréskekkel egyenes csatornát készíthetni. Mert ezen egyenes vonalon, mintha a' természet maga készített volna már előre ágyat a' csatornának. És pedig azon megjegyzéssel, hogy ámbár Nyárs-apátitól le a' Bácskaságnak egy hosszú homok-lánczolat nyulik, ezen homokot mégis minden kanyargás nélkül kikérülhetni, vagy igen csekélység az, mi az egyenes vonalba esik. — Már ha való az, hogy a' Tisza folyton hajózható, ugy nincs kétség, hogy a' Tisza, partmellékeinek minden termékeit Kécske alá hozza. Sőt még a' z o n gondolat is beteljesülhetend, hogy Szegedről, mivel a' Tiszapart bozotos réteji miatt alkalmatlan lövontatásra, minden ott öszszegyüvölendő terméket egy g ő z ő s e l i d e vontathatni. Mert hiszen ha a' tiszau-gi, ellési, serkedi, baksi, sövényházi felszigetek szarvai árkokkal összekötetnek, Szeged Kécskéhez csak 9 mérföld lesz, mert ezen mindössze is másfél mérföldnyi árok által 8 m. földnyi Tiszacsavargás nyeretnék meg. 'S ekkép a' Bácság is használhatná e' csatornát, de hogy a' Bácság termékenyebb része ugyanezen csatornán a' Tisza nélkül is szállíthatna mindent, arról alább lesz szó. — 'S ki tehetné azt fel, hogy ezen csekélysé-

geket már csak azért is, hogy a' Tisza sehebb folyást nyervén, annyi kárt ne okozzon kiöntéseivel, Heves, Pest és Csongrád megyék, magok jobb léteért is, egyesített erővel meg ne tennék?

Az elszámáltakon kívül szaporítanak még a' Dunatisza-közön e' csatornának jövedelmeit, N. Körös, Kécskemét és Czegléd roppant határu 3 város, és Törtel, Bercezel, alsó 's felső-Nyáregyháza, Örkény, Tatar-Sz. György, Gyón, Dabas, Sári, Hartván, Kakucs, Ócsa, Némedi, szinte mint a' kocseri, tetétleni, besnyói, mikebudai, mizsei, lajosi, dán-sz. miklósi, hernádi, vacsi, vatyai, pótharaszti, inárcsi, pakonyi, halomi és gyáli puszták, melylyek mind közel érintkezésbe jönének e' csatornával.

Végre miután a' vasut a' csatornai szállítás olcsóságával soha nem versenyezhet, eltelve azon néhány év, melly alatt a' sófuar ne talán a' vasutnak engedtetnék, azután a' sószállításnak is ezen csatorna jövedelmeit kellene szükségkép szaporítani.

Ezen kécske-pesti vonalnál egyetlenegy, de nagy nehézség fordul elő, nem ugyan a' csatornára, hanem a' vasutra nézve, melly Pestől Bercezelig és így 8 mérföldnyi hosszan, fél 's legfelebb egy mérföld távoli párhuzamban esnek, 's ennél fogva a' vasut ezen része, jövedelmétől nagy részben megfosztatnék, mert tudva van, hogy a' vasut a' csatornai olcsóságával nem versenyezhet.

Ha tehát elfogadtatást nyerne ezen kécske-pesti csatorna, vajjon nem lenne e' tanácsosabb még most, midőn csupán a' hely van a' vasuthoz kimérve, más irányt adni a' vasutnak? — Véleményem az volna, hogy mind az országra mind a' vasuti társaságra nagyobb haszon hárulna, ha a' vasut Pestől Mendén keresztül J. Berénynek vitetnék. Ezen vonalalatt a' vasut nyerne 1 ször 5 mérföldnyi rövidséget. 2 ször 8 mérföldnyi vidékéből várható jövedelme nem veszélyeztetnék a' csatorna által, mert olly tájkon futna keresztül, mellyek megérdemlik a' vasutat. Továbbá nincs semmi kétség, sőt bizonyos, hogy a' Mendén által J. Berénynek irányzandó vonal a' vasutnak legkisebb térszíni vagy folyami akadályt sem vet elibe.

Ez észrevétel nem megvetendő; mert mind a' vasutnak rövidséget 's hasznót szerez, mind a' csatorna jövedelmeit szaporítandja. Már pedig ha arról van kérdés különben is: „vasut legyen e' Pestől Debreczenig, vagy csatorna Békés 's Gyuláig? ugy hiszem, nincs ember, ki hazája hasznát kívánja, 's nem a' magáét, mellyet a' kettőnek választásából reméll — ki a' csatornát legalább tiszzer inkább ne kívánja, mint a' vasutat egyszer, mert hiszen itt országos haszonról van a' szó. Ismétlem tehát: vajjon tanácsos lesz e' a' vasutépítést most tavaszkor mint szándék Bercezel felé azonnal megkezdeni? — 's nem jó lenne e' bevárni, mire határozandja magát el a' csatornai társaság? — Mondják ugyan majd némelylek, hogy már itt minden indulóban levén, késmi nem lehet, de az is való, hogy kétszer mérd, egyszer mesd. — Itt pedig csak egyszer van még mérve, 's a' hirtelenkedés késő bánat szokott lenni.

Ezek lennének tehát a' kilátások mind az országra mind a' vállalkozó társaság nyereségeire. Most a' csatornára teendő költségekről egy két szót.

Ezen pest-kécskei csatorna hossza 12 1/2 mérföld, melly hosszú vonalon a' kisajátítás a' vállalkozó társaságnak igen esekélységbe kerülne, ezenkívül azonban igen számos munkást nyerne ingyen. Lássuk tehát a' határokat egyenkint.

1) Pestnek terjedését a' czukorgyári gáton fölül nyujtani a' Dunaparton e' gy i k e a' legfonakabb gondolatioknak, mert hiszen nem 1838diki Dunaár kell ahoz, hogy azon fölül egészen a' váczú utig az egész dunapart viz alatt legyen, de csekélyebb is elég: a' millyenekre egy század alatt 6—7 évben is lehetett eddig is számítani. Annyival inkább most, midőn a' köhid-oszlopokról feltehetni, hogy a' dunajeget gátolni fogják. — Pestnek terjedése tehát czélszerűleg a' tábori kórház felé eső magasságon nyujtandó. 'S ama derek és pompás külváros, melly a' táborteren emelendő, vízesatorna nélkül nem vi-

rágózhathat fel. Ellenben ha a' tábori kórház és soroksári vámbház közt megnyitnánk a' csatorna-torkolat és a' magas dombok tövében lefelé menő lapályon végig csatorna húznánk, mint erről már 1838. évben a' Társalkodóban értekeztem, ennek két partjain építendő raktárak az alföld minden gabonájának 's egyéb termékeinek gyűlpontjaül szolgálának 's meg lenne kimélve a' belváros ama tömérdek székér alkalmatlanságától, mellyek most só-és gabona-szállításkor számos utczát foglalnak el. — Sőfüvar utczán tengelyen nem lesz, de lesz Hatvan vidéke felől ezután is gabona-szállítás: és így elég székér.

Mit nyerne Pestváros ezen csatorna által? elő sem hozván ennek két partjain eladandó homokokért beveendő drága p é n z t. vitatni nem szükség. Annyit azonban hinni lehet, hogy Pest városa vagy ingyen engedni a' kisajátítást 's még ezen fölül segélyt is adand, v. az egész csatornát a' maga határában kiépítteti: következőleg Pesttől nagy segélyt várhatni. —

Azon nehézség, hogy e' szerint majd Pest a' társasággal összeütközésbe jöne, egy okos szerződéssel elháríthatnánk. Ha azonban ezen pesti csatorna-torkolat ellenkeznék a' társaság nézetével, akkor Soroksár nyerné meg a' torkolatot, és

2or Valamint azon esetben, ha Pest alatt szakaszatnánk a' csatorna a' Dumába, Soroksár méltán pótlást kívánhatna a' kisajátításért, minthogy a' csatornából kevés kilátása lenne nyereségre: épen oly módon engedni a' kisajátítást ingyen, ha benne végződnek a' csatorna.

3dik határ Gy á l, mellynek földesura m. gróf Károlyi István ur; nemesak ingyeni kisajátítást, sőt lehető segélyt is nyujtana.

4dik határ P a k o n y. Ennek földesurától a' m. gr. Telegdi családól hasonló hazafiságot lehetne reményleni. —

5d. P ó t h a r a s z t j a, melly pusztának hossza egészen két mérföld, 's hogy a' kisajátítás ezen 2 mérföldön ingyen lenne engedve, az tudva lehet.

6d. határka V a t y a, mellynek földesurairól szinte feltehetni a' hazafiságot: különben is az itt vonandó csatorna a' vatyai és hernádi határokon vonatván, nagy részben csak félesatorna helyet engedne. —

7d. V a c s, mellyen egy mérföldnél hosszabban nyulnak a' csatorna, 's Coburg ő hsgége nemesak kisajátítást de még segélyt is nyujtana.

8d. Itt következék N.-K ö r ö s városának ismét 3 mérföld hosszúságra nyuló határa. Ezen város, melly azonkívül hogy 5 mérföldre nyuló csatornának ingyen ad kisajátítást, mint mondják 100 ezer napszámot is ajánlott. A' hol megjegyzendő, hogy mivel ezen vonal kérdésben nem volt, nem is volt alkalom tudakozódni, hogy hát a' csatorna 2 oldalaikhoz közel esendő A.-Némedi, Ócsa, Kakucs, Sári, Hartván, másfelől Üllő, Monor, Pilis, Alberti, Berczel, Czegléd hány 100 ezer napszámot adnának, midőn Kecskemét városa csak maga 200 ezer napszámot ajánlott azon csatornához, melly hozzá távolabb esnék, mint ezen csatorna. Ezen alul van

9dik a' K o e s é r i határ, mellyen a' kisajátításon kívül még egyéb segély is remélhető lenne a' n. Jászságtól. Végre

10d. K é c s k e, hol a' földesuraságtól bizton minden hazafiai lehető áldozatot várhatni.

A' kisajátítás tehát ugy szólván semmibe sem kerülne, sőt még több tetemes segély azonfölül is várható, 's meg is nyerhető. Továbbá

A' csatorna-vonalhoz közel mind két felől egész Vacsig m. városok és faluk fekszenek, azután pedig N. Körös, mi a' munkások élelmzését, szállásolását segíti azon hasznokon kívül, mellyek innen még eredhetnek: p. o. tűzifa a' pótharasztrai, vacsi és körösi erdőkből, mellyekben helyben igen olcsón megszereshető 'sat.

Ezekhez képest nem kell többé mutogatni hogy a' Duna-Tisza összekapcsolatása 's Gynlájg vitele a' legolcsóbban, 's mind az orsz. ra mind a' társaságra nézve legezlszerűbben 's legnagyobb haszonnal eszközölthetnék, 's az egész anya-csatorna nem több mint egy 25 mérföldnyi hosszu lenne. (Vége következik.) B a l l a.

XX. Észrevételek a' B. P. Híradó 1231k számában foglalt czikkre. A' B. P. Híradó t. szerkesztőse olvasóit nemesak tanulságos és hasznossal, nemesak politikai és romantikai tárgyakkal, hanem ittott még meglepésekkel is mulattatja. A' 1231k számban közölt e' című elucubratiók: „Esz-

metöredékek a' felügyelési jog terjedelméről társulatok irányában“ valamint a' t. vezérszerkesztőnek ugyanazon tárgy-feletti utólagos dilucidatióit valóban előttünk is váratlanok voltak, de hogy egyenesen kimondjuk, nem épen gyönyörködtető meglepést okoztak. Örömet elhallgatnók minden észrevételeinket — hanem a' közérdek ezen olly nagy fontosságú tárgya, minden más tekintet mellőztetését, gyenge szavunknak minden tartózkodás nélküli emelését 's minden illyféle megtámadásnak visszatarlását parancsolja.

A' t. z. jegyű levelező „Eszmetöredékeiben“ kifejezett nézetét igényteleneknek nevezi ugyan, de olvasóji közül kevesen fogják azokat illyeneknek hanem inkább nagyon is igénytelieknek tekinteni — habár némelylek a' dolgot könnyebb oldaláról vévén, a' félig leplezett intéseket csak kakaskiáltásnak tartanák is, melly elől a' nap arszlánjának, a' védegyeletnek megfutamodnia kellene; azonban közvélemény, hogy ezen hosszu eszmetöredékek tulajdonképeni rövid értelme csakugyan sokkal komolyabb 's ezéjlok nem igen egyéb az iparvédegyelet elleni tetteges lépések felhívásánál. — 'S vajjon miért mind ez? 's ugyan mit vétett e' már is tikkadó szegény egyelet? tán valóban kényszerített már valakit selyem és bársony ruhájának szakalezai posztóbul készült köntösseli feleserelésére? vagy alkalmatlankodott é bárkinek is azon kívánsággal, hogy havannai szivarok és mokka-ital helyett honiákat szíjon árpakávét mellett? Valóban nem hisszük hogy illy követelésekről igazságosan vádoltathatnék — mert hiszen eddigelé ugyan semminemű nevezeteseb, számára róható erőszakoskodások, kényszerítések, vagy békétörések, mellyek olly fenhangon hirdettek előre, épen ugy nem következtek be, mint a' kalendarium-készítők jóvendölésai, kik az idén rendkívüli folytonos szigorúságú telet jósoltak, nem teljesedtek. De tán könnyebb jó vagy rossz időt készíteni, mint sem azt előre megjóvendölni?

Minthogy pedig a' B. P. Híradó eddigi hideg mennykövei csak üres durranással pattantak szét, azt vélük talán hogy felsőbb villámoknak kellene a' védegyeletet sújtani? — szívesen hisszük azonban, miszerint az sem a' B. P. Híradó érdemes vezérének sem levelezőjének nem véleménye; de nem tartanak é a' mindenre készek és tulbuzgók azon nagy számától, kik illy eszmetöredékeket szélsőségekig vinni, érvényesekké tenni 's életbe léptetni mindig hajlanlók? Valóban szerencsénk, hogy ezek legtöbbnyire gazda nélkül számítottak, és hogy a' böles kormány ama' nagyító-üveget, mellyet neki a' fölösleges aggodalom vagy soha nem fárado gyanúsítás talán nyujthatna, félretevén, saját ép szemével nyugodtan 's elfogulatlanul tekintendi a' mozgalmat, mellyet az ipar-védegyelet előidézett, 's melly józan megfontolással véve 's minden tulzási kinövéstől és salaktól menten bizony csak jót ezélezhet, takarékoság, szorgalom és iparos munkálkodásra serkent 's a' jól alkalmazott munkásság áldását tágash körbe igyekszik kiárasztani, 's végre melly igazán szolgálva szegénységünket és nyomoruságunkat eltakaró 's bizonyosan meg nem vetendő leplül szolgálhat.

De ha nevezeteseb kihágások fordulnának is elő, mellyek az iparvédegyeletre róhatók, akkor mindenkinek, annál inkább a' kormánynak, ha törvényes vádnak helye van, a' bünösöket felelősség alá vonni szabadságában áll. Ha a' kormány alkotmányos jogai egyes társaságok által netalan sértetnének is, abból még távolról sem következik, hogy a' kormány az általános egyesülési jogot megszorítsa vagy megcsontsítsa, hanem inkább az, hogy törvényszerinti elégtételt követeljen magának — mert vádló és bíró egy személyben nem lehet. — Ezen általános és rövid válaszuk után, a' z. jegyű levelezőnek valamint a' t. vezérszerkesztőnek következtetésit — minthogy ök, majd solidaris öszszekötetésben látszanak állani — öszszevonva, egy kis vizsgálat alá venni szándékozunk, 's hogy rövidke legyünk, tüstént ad medias res megyünk át.

Azon általános egyesülési jog szükséges létéről, a' polg. ama' jogáról „melly szerint az minden a' status és köz jóllétét tárgyazó és törvénybe nem ütköző erkölcsi, szellemi és anyagi cél elérése végett, egyes társaságokba öszszeállhat“ — minden hosszabb értekezés fölöslegnek látszik, hacsak a' jelenkor eredvényei és tapasztalásai nem tagadhatnák, mellyek ellenmondhatlanul bebizonyítják, miszerint általányosan véve a' kormányok már többé nem képesek, minden status- és közjóllétre szüksé-

ges vagy kívánatos cél és eszközt tulajdon erejük által elérni. De ha a' naponként aggasztólag növekedő pauperismust — a' statusok növekedő eladósulását — a' mindenütt elburjánzó 's a' középrendeket és a' kisebb vállalkozókat elfojtó pénzhatalomnak folyvást növekedő magány-uralkodását 's több efféle szomorító eseményt tekintetbe veszünk — akkor a' működő társulatok elkerülhetlen szükséges léte olly annyira kitetszik, miszerint minden körülmény tekintetbe vételével bátran felállíthatni e' tételt: hogy az egyesülési jog minden szükségtelen megcsontítása 's megszorítása a' status kifejlődésének is akadályává leend.

E' főlebbi meghatározással „törvénybe nem ütköző erkölcsi, szellemi 's anyagi eszközök elérése végett“ — az egyesületi jogot megszorító határok is ki vannak jelölve, miszerint minden szabad, mi az ország pozitív és morális törvényeivel 's törvényes érvényességű szokásával nem ellenkezik. Ezen megszorítással, minden felvilágosított, szabadelyű polgárainak józanságában bizó kormány megelégedhetik — ha még azon követelés is hozzá kapcsolatik, hogy az egyes társulatok nyilvánosak ne titkosak legyenek, nehogy t. i. olyanok is jöjenek létre, mellyek az ország törvényeivel ellenkezésben állnak, 's hogy e' végre szükség esetében a' törvény és rendes bíró ítélete alá rendeltethessenek is. — Az illy egyesületnek az ország törvényei alá rendeltetése a' kormány gyámsági jogával fel nem eszerelhető, mellyet a' t. levelező, valamint a' t. szerkesztő ur is a' status és az egyetek természetéből a' priori következtetni törekszik; mert az egyeteknek az országos törvény- 's az egyes adminisztratív hatóság eljárása alá rendeltetése, kétféle dolog, melly utolsó nem ritkán szükségtelen akadályokat, esonkításokat 's tán kényszerítéseket is idézhet elő — 's habár illy bizodalmatlanság mostani viszonyainkra nézve épen fölösleges is, már alkotmányos szempontból is igazolva van, minthogy minden alkotmányos törvénynek provisiói illyféle bizodalmatlanságból származnak.

Azonban a' z. jegyű levelező 's a' t. szerkesztő ur talán tagadják ezen elvek helyességét? meglehet, de emlékeztetjük, miként ezek nemesak egyes törvényezikben — hanem egész alkotmányos reprezentatív rendszerünk alapjában és fogalmában is gyökereznek! A' mi pedig azok véleményét illeti, kik ezen nézet ellenében néhány törvényezikre u. m. a' 2d. r. 3d. és 3 r. 2ik, 1635: 18. t. cz. hivatkoznak, megjegyezzük, hogy az idézett czikkek, mellyek a' hatóságok, testületek (corporatiók) ezékek 's b. statutarius jogáról szólnak, egészen más értelműek — mert csak olly statutumok érintetnek azokban, mellyek egy testületnek t ö b b s é g e által bocsátatnak ki, 's mellyek e g y s z e r s i n d a' m i n o r i t á s r a nézve i s k ö t e l e z ő e r ő t i g é n y l e n e k, mit azonban semmikép sem állíthatni a' szóban levő iparvédegyeletről, mellynek ugy nevezett szabályai csak egyezkedési pontok gyanánt tekintethetők — mellyekhez mindenki s z a b a d t e t z é s e z e r i n t járulhat.

Ha tehát a' t. levelező ur nem foghatja fel, miként tagadhatja P. megye az egyesülési jognak a' kormány általi megszoríthatását, holott ennek felügyelési jogát a' védegyeleti szabályok fölterjesztésével tetteg is elismeri — ugy ezen látszatok vagy szinleges ellenmondás 's csak e' szavak „felügyelési, jog“ különböző értelmezésének tulajdonítható. P. megye határozatának értelme tisztán következő: midőn a' megye rendei az egyetek szabályit a' kormány tudomására juttatni kívánják, azokat a' törvénynek 's amnyiban a' kormánynak is alája vetik, mennyiben t. i. ez jogositva van kihágások esetében arra felügyelni, hogy a' törvények tiszteltessenek stb. — Ez a' felügyelési jognak tulajdonképeni értelme 's ennek hibás magyarázásában fekszik leginkább azon nehézség, mellyet a' t. levelező ur gördített önmaga elibe. — De egyszer mind kitetszik, milly elővigyázattal kell élnünk, hogy illy tévesztő eszmetöredékek 's következtetésekre alkalom ne adassék! Vesztegensünk é még sok szót azok logikájáról, szükség é még bővebben mutogatnunk, miként ezen „eszmetöredékekben“ még be nem bizonyított tételek tömött gombolyaggá látszanak öszszegyürve lenni, hogy abból tetszés szerinti consequentiák fonathassanak — miként az okoskodás szükséges létrezsei kihagyva, — meghatározott de nem azonos fogalmak feleserélve vannak 'stb? Mind a' két szerző legelőbb a' statusnak vindicálja a' felügyelési jogot, később a' statut azaz a' Com-

plexet — az egészet (hisz repraesentativ statusról szólnak?) — annak egy részével azonosítván (identificálván) — a kormányt is követelik azt: a tudomásul-vétel jogából (Recht der Kenntnissnahme) a felügyelési jogot következtetik, ebből a praeventív — ebből a repressív veto jogát is — és a mit még tovább ebből kidividálni lehetne. Azonban sem a status és administratio, sem a tudomásul-vétel és a felügyelés 's még kevesebb a veto joga nem azonosak, 's habár azokat a statusnak át akarjuk is engedni — még koránsem szükség azt az adminisztrációnak átengedni, minthogy az sem a r e p r a e s e n t a t i v status általános elvont (abstract) fogalmából logikai postulatunként sem pozitív törvényünk értelméből nem következik.

Ha tehát az egyleteket a statusnak — törvényünknek alá rendeljük is, még távolról sem lehet azt a kormány részire is követelni, mert a polgárok jogainak megszorítása a törvényhozás nem a minisztérió tárgya 's csak akkor illeti ezt ha a t. hozótestület az határozatának végre hajtására iránt megbizva; mi azonban semmikép nem szükséges, minthogy a fenálló törv. bírói hatóságok elég biztosítékot nyújtanak. Ellenben a végrehajtó hatalomnak egyszersmind autonómiai törvényhozó hatalmat kezébe játszani akarni, az a repraesentativ status fogalmának negatívja 's annál kevésbé helyes, minthogy a törvények érvényes magyarázása sine szabadságában hogyan bizhatni tehát az egyesülési jog értelmezését feltétlenül a kormányra, mi lön az a polgári életben mélyen ható legislatívó tárgynak tekintendő.

Azon észrevételre, mintha a praeventív veto-jog a status általános fogalmait szerint már magából folyna, csak ezen szűz feleletet adjuk, hogy eféle általános abstractiókat absolut kormányzati statusokra nézve igazolni lehetne ugyan — de bennünket kötelező diplomatikai erejük nincsen, mert nem kormányoztathatunk általános abstract vagy casuisticus törvények szerint — hanem secundum leges et consuetudines regni.

Az egyletek törvény és rendes bíróságok alá rendelésével minden praeventív rendszabály fölszűnik látszik, alkotmányos statusokban eféle megszorításokat csak akkor lehet igazolni, ha a felső minisztériumtól származnak, 's azokhoz a kamarák megerősítése is kívánatik, 's hogy semmit el ne hallgassunk, azt is csupán akkor, midőn kiváltságos politikai ingerültség következtében a jury ítéletei oly annyira vannak a szenvedélyek befolyása alatt, hogy a törvények fenytései esalódásokká (illusorisch) válnak. — És azért a t. vezér szerkesztő utalásai Franciaországra, Baadenre 's Angolországra nem helyesek, mert mi nem hasonlók, az hasonlítás a y a g a u l nem szolgálhat. — Baadenre nézve figyelmeztetnünk kell, hogy bár a baadeni minisztérium által az egyesülési jogot megszorító provisorius rendelvevények 1833dik évben törvényes elfogadás végett a kamarák elibe terjesztettek — azok által épen az ellenkező t. i. az egyesülési jogszabadsága törvényesítettett, mellyel fogva sem a szabályok előleges fölterjesztése, sem a kormány jóváhagyása nem szükséges — 's hogy habár ott a felső minisztérium fel van is jogositva a statusra nézve veszélyeseknek hitt egyletek felfüggesztésére, épen ezen fontos körülménynek nálunk nem létéből leginkább kitetszik illy nem egyenlő dolgok összeállításának helytelensége; legkevesebb illenek azonban utalásai Angolországra, mert tudunkra e dolog ott egészen másként áll, minthogy ott a kormány eszközzésére — mint nem rég láttuk, illyféle politikai egyletek szerzői és részvevői rendes bíróság elibe feleletre vonathatnak ugyan, azonban az ország törvényeivel nem ellenkező egylet felfüggesztéséhez parlament által határozat szükséges. Ha Angolországban a minisztérium az egyletek ellen praeventív vagy repressív vetőt gyakorolhatna, mennyire nem törekednék a mostani toryminisztérium a gabonatorvény (cornlaws) elleni egyletnek, szintén a repealnek is tüstint véget szakasztani! — Azonban, ha valaki ez óriás egyletre hivatkoznék, 's azt például hozná fel, miszerint a kormányt repressív ellenhatása szükséges, úgy viszonzunk kell, hogy ezt sehogyszem lehet megvitathatlan igazságnak tekinteni 's hogy sokan ellenkező véleményűek, miszerint t. i. szegény Irlandon minden viszonyainak tekintetbe vételével valóban csak saját parlament által segíthetni, és hogy épen a repeal gyógyítandja legsikeresebben meg Angolországnak e mély sebtét, miről azonban itélni

nincs jogunk. De Magyarországnak szerencsére megvan már saját parlamentje 's illyféle elérésire sehogyszem kell egyletek által törekednünk! — Vagy tán még is veszélyesnek találtathatik az iparvédegyelet a statusra nézve? — „Annak épen nem! — azt nem akarjuk állítani! — szinte halljuk ezt felelni, de veszélyessé mégis leendhet 's ezt meg kell előzni! — De hogyan? úgy de ezen okból a constitutiókat, chartákat, kamarákat, tiszt, katonai és papi hierarchiákat 'stb. szinte el kellene tiltani, minthogy azok kebléből nem egy revolutio keletkezett már?

Nem szándékunk azon kérdést bővebben taglalni; vajjon összeütközésben (conflict) nem állnak e már a status közérdekeivel azon egyletek némellyei, mellyek idő folytában alakultak, 's vajjon nem mutat e néhány társaságnak pusztá létezése is már a statusgazalászati tudományok megújításának szükségére, minthogy többek véleménye szerint azok által az egyedáruság (Monopol) születik meg, melly a pénz mindenható privilegiumát bírva, a status és közjóvédelem legdúsabb bányáit kizsákmányolja — a tőkét csak néhány egyes kezébe összehalmozván, a status legfontosabb érdekeit is magától már függökké tette 's pedig oly annyira, hogy ezen viszonyok természetes menetelinel fogva a gazdagság egy részről növekedése következtében, a közép-rendűek jóllétének aránylagos esőkeneése, a dolgozó osztályok elszegényülése — a pénz és pénz-élvezet utáni vágy és szomj — börtönök és uszora — gyors nyereség korlátlan hajhászása — vastag önzés — a társaságnak minden fokozatban megromlása 's megszertegettetése sőt részben morális súlyedése is — szóval az argyrokra-tiái nyomor minden faja eredni mondatik. — De mivel ezen más országokban majd constatirozott aggodalmak megvizsgálása 's megfontolása a tudományt, — annak orvoslása pedig alkotmányos statusokban a törvényhozást illetik, világos, hogy egyes executiv hatóság szabadságában nem állhat előlött törvényeket autonómiailag szabni és a törvényhozás intézkedéseit megelőzni. — Azonban az említett aggodalmak egyike sem illeti a szóban levő egyletet — mert az csak „negatív“ természetű — csak nélkülözési társulat! Mar csak ezen természetének megfontolása után is kitetszik ezen eszmetöredékek sikeretlensége; — kívánók tehát, hogy azok szerzői inkább lord Broughamnak (a socialisták feletti discussiók alkalmakor) a felső házban nyilatkozott véleményéhez hajolván azon magas politikai állapontot tartanak szem előtt, mellyet „Angolország“ ferfiak elfoglalnak, 's mellyről öök több aggodalmat okozó egyletek mozgalmit, millyenek az anti-cornlaws leaguek, socialisták, chartisták, és repealerek 'stb. — bár ha azok által a status és magányosok érdekei közvetlenül érintve vannak, nyugodt tekintettel kísérik — és az egyesülési jognak épségben tartása mellett, a törvények szentségét is fentartani képesek. Mi szinte bizonyosan, úgy mint bárki más, rendet és polgári viszonyaink esendes kifejlődését kívánjuk, a nélkül azonban, hogy a fensőbbek részről a javasolt igen aggyályos gyámságot üdvösnek tartanók. — Tanuljon a közszellem és élet, mellyet inkább ébreszteni kellene, törvényes pályán szabadon mozogni és haladni — és ha idővel e tárgyan törvények csak ugyan szükségesek leendnének, mindenkinek közremunkálására számíthat a szeretett kormány is — mert hiszszük, hogy országunk üdve mindenkinek szíven fekszik. Reméljük tehát, hogy ellenfeleink ezen észrevételeinket, mellyek színezete tán kisé nagyon is al fresco ütött ki, illy szempontból tekinteni 's azokat nyugodtan és részrehajlatlanul fogják megbírálni.

Gömör megyei köv. jel. (Vége.) Továbbá az országos sérelmek körül gyakori elkeseredéssel megújított 's jelenben is eredmény nélkül maradt vitatkozásokat érdekelvén, a nemnemes honfiak birtok- 's hivatalképességek iránt folyt rövid tanácskozás nagy eredményt mutattak be, mit a Rk örömezéséből keletkezett köztetszés nyilvánítása kísért. Olly foltot törölt ez le hála összes t. hozásunknak! a nemzet életéből, melly a durva századok előitéletének volt idélen szüleménye 's midőn a hon polgarit bármi czimű birtokszerezhetésre jogosítja, azonfelül hogy a közállományt szilárdító érdekesség alapját teszi le, a birtokbees emelésére, az ipar és szorgalom előmozdítására milliókban ébreszt erőt, mellyet eddig anyagi jóllétünk kiszámíthatlan kárával a feudalismus önző szelleme lebilincselve tartott.

Kiterjeszkednek tovább elősorolására mindazon tárgyaknak, mellyek törvénykönyvünkben eredményt mutatnak, azoknak — mellyek kir. válasszal ellátottak ugyan, de törvényé nem alakítottak, mellyek fölterjesztés következtében kir. választ nem nyertek, 's végre azoknak, mellyek a vitatkozások terén még meg nem érleltek 's azoknak — mellyek iránt csak javaslatok tétetvén — orsz. tanácskozás alá nem jutottak. —

Ezek után az elsoroltakat még eredményeikben érintve, feltüntették rövid vázolatban az akadályokat és hiányokat, mellyeken a nemzet legbuzgóbb ohajtásai többnyire hajótörést szenvedtek, — 's a fő akadályt az összes törvényhozás szerkezetében 's hazai kormány hiányában keresték, szükséges első teendőnek említvén, hogy a jövő törvényhozás ovatosan válassza meg az eszközöket, mellyek új életet öntsének nemzeti testünk agg ereibe, hogy az Európa jelen viszonyai között öntetelenségének súlya alatt el ne enyészék, szükség hogy a jelen kor igényeihez idomított szabadsági biztosítékok nemzeti önállás és alkotmányos elvek megőrzése mellett, ez átmeneti időszakban egyszersmind anyagi javítások ösvényén lépesónként haladva, a megváltozott kor szükségéihez alkalmazott köztelherviselési 's általános képviseleti rendszer létrehozása megkezdésével alapját vesse meg polgári intézetünk olly rendszerének, melly teremtsen elő lélekben tettben erős nemzetet, teremtsen elő erőteljes kormányt, mellynek hatalma a fejedelem és nemzet akaratjának egyformán legyen kifolyása, legyen felelős, legyen független, legyen a nemzettel elvben érdekekben egy, mert valaméddig fenidézett állapotunk jelen helyzetében marad, csudálkozni alig lehet hosszas küzdelmeknek is esekély eredményén. Befejezőleg, általános szemlét tartva jelen törv. hozás működéseinek eredményin, elmondák, hogy ha a kezdetben táplált nagyreményeket minden részben kielégíteni nem sikerült is, de közjogi, anyagi és szellemi tekintetben kifejtettek olly eszmék, mellyek átszivárogyva fogékony keblekbe, mint jó földbe vetett mag életre kelnek, 's a jövőnek megtermendik gazdag gyümöleseit. A kormány felelősség, 's a közös teherviselés elvének igazsága általános elismérve 's kimondva, hivatal- és birtokképesség megadásával — a képviseleti rendszernek — érdekesség 's nemzetiség szilárdításának dönthetetlen alapja letve, honi nyelvünk azon polczra emelve, hova félszázados törekvések után csak most juthatott, a lelkimérettel teljes szabadság és jogviszonyosság elve kir. szent szóval biztosítva, 's az átmenet kérdésének megoldásával — százados visszaélések 's felebaráti szeretetlenség kárhóztos kuforrásai lefojtva, a személy- és vagyonbátorság eszközei már már létrehozásig érlelve, — a kereskedési 's bányászati viszonyok minden részleteiben kifejtve 's czélszerű kiegyenlítésök segédzereit megkésztvén, a nemzeti ipar és szorgalom előmozdítására szolgáló eszközök 's a közszükségek fedezésének módja kijelölve, a közállomány érdekében annyira figyelmet érdemlő kir. városok sorsa életerős kifejlés biztosítékival fölkészítve, reménydús jövőnek átadva, a közmunkák szabályoztatásával az adófizető nyommasztó helyzete megkönnyítve, 's a katonai élemezés és szállásolás eszméjét mindéddig akadályoztató kérdések nagy részben megoldva, a hitel és esőtörvények jótékonyágát hiúsító némelly visszaélések tapasztaláshoz alkalmazott czélszerű szabályok által korlátozva. Végre követi eljárásuk végpillanatában meleg szavakkal nyilvánítják mindkétten forró köszönetüket a RRek bennök helyezett bizalmokért, mellyet őket felruháztak 's mellyet a kor igényeihez alkalmazott utasításokkal ápolva irántuk tanusítanak, élethű előadásaiukban festvén a kór-állapotot, mellyben e hon hátramaradásának oka rejtezik, elszámálák a teendők roppant tömegét, mellytől föltételeztetik e haza boldog jövődjéje, így harsány éljenzésekben kitért zajos tetszés hangoztatása közben követi pályájuktól, mellyen e megyét 16 hónapon keresztül képviselve, a haladás elvei mellett ernyedetlen lelkesedéssel mindig a hon legjelesbjei mellett versenyezve küzdöttek, bucsut vonnak. A RR. azonban érdemes képviselőik iránt köteleességek mindenkor hű teljesítéséből eredett közméltánylásukat első aljegyzőjük által kijelentvén, a megye szellemében tett lankadatlan buzgalmokért 's lelkiméretes eljárásukért köszönetet mondva, ennek, valamint igen jeles tudósításuknak közmegelegülések 's az utókorban is megemléke-

zésök örök jeleül jegyzőkönyvbe írtatását, 's ez utóbbinak a' nemesi pénztár költségén 400 példánybani kinyomatását határozzák. —

Ezt követte az alkotott törvények kihirdetése, minek bevégeztével azok végrehajtása iránti intézkedés indítványoztatván, a' közmunkák szabályoztatását tárgyazó IXd. t. cz. alkalmazása végett szükséges összeírásra járásokként bizottságok nevezettek 's gyors eljárásra utasítottak, azon túllevén a' 20ik és 30ik §§ban körülírt rendelkezés sikerbe hozandó. Az adófizető köznépet közelebbi érdekű czikkeknél szinte 400 példányban bírsági pénztárunk terhére kinyomatása, 's a' községek közt esz-közlendő kiosztandása határozottatott. A' nemesi költségkivetése mult 1841ik évben állandó összeírás által készült összeírás nyomán sikeritendőnek kimondatott. Az 1so t. cikk szerint megválasztott koronaörököt üdvözölő levelünkkel fogjuk megüdvözölni. A' helytartó tanácsnak azon intézvényére, melyben a' magányosok vagyonaik veszélyeztetésével alakult társulatok 's egyesületek céljainak 's működésének figyelemmel kíséretését, akadályoztatását 's alapszabályainak megvizsgálás végett föltérjesztését rendeli, válaszul megírtni határozottatott: hogy tudomásunkra e' megyében törvényekbe ütköző veszedelmes irányú egyesületek nem vétehetik. — Következett napon a' jegyzőkönyv hitelesítésével folytatott gyűlésben a' megye közjávára intézett szolgálatokban megöszült M. J. táblabírának, a' RRek által lelkesen fölkarolt indítványára tisztelt főispán-helyettesink által több nem nemes honfarsaink nevezettek köztetésünk nyilatkozása közben t. bírakká, 's ekép az Vdik t. cz. életbe emelése tettleg megkezdett. — Ezután a' megyei pénztárakról mult 1842k. évre vezetett főpénztárnoki számadások vétettek vizsgálat alá, itt megjegyezni szükségesnek tartom; mikép e' megye kiterjedése 76 □ mérföld, lakosainak száma 170,962, kik között mindkét nem-beli mintegy 9000 nemes — nem adózó lélek találattik, 's a' hadi adóba 92 nádori porta után évenként 64,256 ft 2krt fizet, ezen pénztárbeli tartozása adózó népünknek 40549 ft 46^{1261/1410} kiban nyilvánítottván, a' maradvány 8508 fr. 19 kr. ^{651/1410} k. kimutatottatott, a' házi adó mult évre 46,370 ft 20 k. vétetvén ki, mostani hátramaradása adófizetőinknek ezen pénztárhoz 1884 ft 27 kiban, a' maradvány 18891 ft 30 ^{56/1200} kiban tüntetett fel. A' hadi adóbeli kinlevő tartozásra megemlítő, mikép annak ennyire szaporodta az 1842ik év terméketlensége miatt tehetősb adófizetőinknek is elszegényülésök 's több helységinknek tüzvész általi elhamvaduk okozak. A' házi adóra nézve lehetetlen mellőzni kifejezését amaz igazságos ohajtásnak, hogy azon terhek viselésébe minél előbb a' szűz vállak is osztozván, a' szegénységre könnyítés eszközöltessek. Mindkét pénztárról készült számadások hibátlanoknak találattván, főpénztárnokink pontos kezelésük közméltánylást nyert. — Közli P a p p Sámuel.

Csongrád megyének követszámtaltó közgyűlése. Folyó esztendei jan. 22kén főispáni helyettes elnöklete alatt tartott közgyűlésében Klauzál Gábor volt követszóval tette végjelentését. Négy és egy neved óraig tartott beszédében elősorolá a' hongyülés nevezetes eseményeit. Kifejté: miképen a' városi ügy, a' közös teherviselés, a' fenytő törv.-könyv, a' hitelintézet, a' bányatörvény, a' fiunei vasut 'sat. létre nem jöttének oka a' RR. táblájában nem kereshető. Előadá, hogy kormány 's kiváltás-gos rendnek elhatározottan kell a' javítási pályán haladni, hogy habozásuk minden eredményt minden sükkert lehetlenné teszen. Kiemelá a' bevégezt hongyülés eseményeinek fejtegetései közben, hogy képviseleti rendszerünknek biztosítása végett a' követyi verifitációt okvetlenül az alsó táblára kell bizni, 's hogy e' végre törvény sem kívántatik, hanem csak a' törvényhatóságoknak pártoló utasítása. Kiemelá a' közös teherviselésnek halaszthatlan szükségét. Kiemelá az urbéri viszonyok javittatása iránt czélbavettek előadásakor, hogy az említett viszonyokat, mint a' közzgazdálkodással 's a' népnek szabad kifejlődésével ellenkezőket, kényszerített megváltás útján meg kell szüntetni minél előbb. Kiemelá a' futóhomok iránti törvényből azt, hogy a' compromissionalis bíróság, mely egyedül czélszerű, itt is alkalmaztatott. — Kiemelá a' birtok- és hivatalképpesség iránti törvények fejtegetésekor, mikép ezek így magokban tovább meg nem állhatnak. Mert azok,

kik birtokot szerezhetnek, 's minden tisztségre választathatnak, a' választási 's közügyekbe-befolyási jogot nem nélkülözhetik. És nem kis örömmükre szolgált, hogy e' tekintetben a' különben nem egy véleményűek is egyképen gondolkoznak. Mert megemlékeztünk a' conservatív Sopronymegye követinek (a' Társalkodóban megjelent végjelentésükbe foglalt) e' tárgyra vonatkozó azon nyilatkozatáról, miszerint e' két törvénynek multhatlan logikai követkevénye a' népképvisélet. — 'S ezeket ajánlá követ ur a' Rendeknek különös figyelmébe, a' védegyelet pedig pártfogásába, indítványozván, hogy a' megye szükségére megkívántató szerek honi gyárakból vétessenek, a' netaláni árkülönbség pedig a' nemesi pénztár által fődöttessek. — A' hongyülésről elintézetlenül maradt ügyekre 's különösen a' vasut-fenyítő- 's bányászati törvény, partium vissza nem esatoltatása 'sat. re nézve fájalmát fejezé ki, hogy részben még csak válasz sem kelt irántok; — és fölszólitá a' Rendeket, hogy ezeknek 's a' haza egyéb számtalan szükségének elintézetése végett ő fölsége az országgyűlésnek minél előbbi összehívására kéréssek meg. — Mire elnök ő mlga megjegyezvén, hogy miután a' hongyülés vége előtt e' kérelem az ország által ugy is megtétezt, 's annak teljesítését reményleni lehetne, ez uttal még eziránt fölírás ne történjék, a' Rendek jó reménység fejében a' fölírás-tul ez uttal elálltak, föntartván azt reményük meghiusultának esetére tenni meg. — A' kormányzásoknak és egyesületek keletkezése és szabványaik föltérjesztése iránt kiadott intézvényére a' Rendek kijelenték, hogy tudtokkal a' megyében törvénytelen czélú egylet nincsen, 's hogy a' társulatok iránti törvényeket mindenkor megtartandják, 's végre is hajtandják. — Környékünk nem sokára egy új intézet-tel gyarapodik: Szegekend t. i. takarékpénztár fog állittani. — A' védegyelet osztálya ugyanott alakult.

Budapesti napló 's ipar-tözsérügy. (Martz. 2án.) A' mult napokban tartott görög-oláh és szerb hálok közt következő egyenonalt rebesgetnek a' mindkettőben részesültek: az első külsőleg viselt magyarsági színt, de saját körében fentartá eredeti nemzeti szellemét; imez külsőleg, jegyein 's tánczrendén rácz nyelvel élt, ben pedig volt magyar öltözet, nyelv és táncz; a' rendezkedés simulóbb volt, 's egyáltalán kevesebb fesztelenség nemzeti viszonyok irányában; ámbár mint a' tánczadó kör magát nevezé: ez, a' szerb literatusok vígalma volt. — E' sorok írója háromnap esztü szenvedett a' házfedelek-ről rá ömlött eső következtében, azért lehetetlen halálos ellenségévé nem lennie minden eresz-esorgásnak, 's mint lapiróknál szokás, akkor buzogni legjobban az ellen, mikor ésmintál maga is sért baji szenvedett. Uraim, házi urak! esnáltassatok ereszesatornákat épült' es épülő házaikra, di-szesbek lesznek így a' város utcajai is! — Hány szózat emelkedett immár e' miatt, de nyomtalanul hangzott el mint a' pusztában kiáltozó! így utóljára csakugyan a' szépítő biztosságot és városi hatóságot vagyunk ostromlani kénytelenek illy építkezési szabály létesítésére. — Az építés eszméjére egy szomorú hang esendül füleinkben a' többször pengtetett halottas-házak érdekében; egy felvidéki városból érkezett legközelebbi hír egy elevenen eltemetettnek boldogtalan esetéről; — ez is, miként a' nem régen városunkban szárnyalt rendítő hír mintegy fenszóval kiált az emberbaráti gondoskodásért, 's a' halottkémles szigorú kezeltetéséért. A' megmentendő sok élet vigasztalást nyujtand az eddig így kinosan elhunytakért. — Rózsavölgyi az ősz magyar zenész mult kedden adá utolsó hangversenyét a' nemzeti színházban, innét vidékre utazandó, hogy még egyszer hallassa hazánkka az általa költött édes hangokat; kívánunk neki olly, sőt még nagyobb pártoltatást, mint minőben köztünk részesült. Rózsavölgyi összes zeneműveinek Hd. füzetét kiadta már a' nemzeti kör bizottsága. E' nemzeti szép válatot bátrak vagyunk ismételve a' közönség figyelmébe 's meleg pártolásába ajánlani annál inkább, mivel tudomásunkra nemzeti zene-nyomatványink még igen parlag mezején hasonló gyűjteményvel alig alig kérkedhetünk. Az egésze előfizetheti 's egyes füzeteket is vehetni a' pesti Divatlap kiadó-hivatalában, a' pesti műtársoknál, 's vidéki könyvkereskedésekben is. — E' napokban egyik külvárosunkban tűz ütött ki; de szerencsére mégis eloltattott. — Ugyanakkor a' Duna jegén egy merész legény sé-tált a' viz közepén jégtorlat közzé szorult esznakások felé; mit egy német sógor látván fölkiáltott: „átkozott magyar bátorság! ez már Bécsben nem volna szabad.“ A' jámbor nem tudá, hogy alkotványos országban élünk. — Egy külsőleg lengyel kövitéz a' katonai fegyelemmel kevésbbé őszhaznólag a' két pisztoly: közelében gyakorolja a' kéregetési mesterséget. Egy barátunk estü 7—8 óra közt már kétszer kíséretett meg illy forma, személyben ugyan különböző, magányosan szállongó egyed által; az ostrom 200 lépésre is eltart előbb néhány garas, aztán néhány krajezára esökken az alku 'stb. 'stb. — Valahányszor a' régi posta-utczában megfordulunk lehetetlen meg nem botránkoznunk az ottan roskadoz óházféle tömegén, mely annyi év óta diszteleníti a' mozgalom egy legkellemesh diszpontját; az épület agg-színvegyes méltósága ugyan nagy tiszteletességre mutat, de egész külső- 's belseje sőt a' dőlőngő korlátkerítés is arra mu-

tat, hogy már ideje lejárt. Valóban nem volna esoda, ha szerencsétlenség riasztaná föl a' tulajdonosnak vagy inkább az illető intézkedőség figyelmét, mely a' türelmes-ségnek már a' király-utczában is nagyszerű példait adá; valamint adja néhány rendőr, ki az utczákat fahalmazok-kal engedí elzártni a' járókelők 's gyorsan robogó koc-sisok képzelhető nagy készülétek tétetnek mindenfelől; 's a' kereskedőkben újdonszerű mozgalminak nagy életné-séget támasztanak főleg honi czikkekre nézve. Még illy nevezetes vásár nem igen volt Pesten, leg-alább az ipar körülményit tekintve nem. Már számtalan esinynek jutottak nyomába, melyek a' honi vevőket mystifikáltatták. Közélgő józsefnapi vásárunk azonban a' táplált valódi vérmes sikerre alig számíthat bizton — mert a' Duna háta még jégpáncélos legalább egész partmentiben, 's így mind a' gőzösek mind egyéb faju hajók vesztegleni kénytelenek, e' fölött a' változó időjárás 's felfakadozó utak miatt minden rendű szállítás (vevőké, árúké 's árusoké) szerfölött akadályoztatván népes disz-lő vásárra minden biztos kilátástól megfosztanak. Ide esatlakozik még a' két parti közlekedést gátló budapesti hajóhid-híjány 's a' nagy hétfen eső belső vásár is, mely számos távol vidékit eltartóztat sokadalomra jövéstől a' husvétü ünnepek miatt. Hát még a' pangó kereskedés 's mi mindent eldormeszt, az iszonyu pénzzsükség! E' hetekben kitűnő szerződések történtek az *egynyiretű gyapjura* főleg a' horoszlai kedvező hírek után az ottan történt gyapjár-szökkenésről, úgy hogy némely bécsi és pesti nyereszkedő a' tavalyi árhoz képest 10—15 pgo forinttal feljebb alkudta ki mázsáját az egynyiretűnek, mihez képest még magasb árra emelkedését várhatni alaposan a' gyap-junak. — Ujabb 's olly szép mint kellemes hírnök az: hogy a' magyar jeles író ezután gyöngéd hölgykezekből is veend jutalmakat; kikből néhány jelesb kedély társult pályajutalmakat tűzni ki érzelmét 's izlést nemesítő ol-vasmányok előállítására. Üdvözöljük a' diéső honleányo-kat illy derék buzgókodásukban. — Bartay Ede, kedv-sugár' ezimű magyar zeneművéből 50 példányt tett le Treichlinger műtársnál olly szándékkal, hogy tiszta jö-vedelme az árvai szegények fölsegéllésére fordítassék. Nemzeti színházunkban hétfőn martz. 3kán F u r e d y Mihály ja-vára bérletszűnéssel adatik „Ezred leánya“ víg opera 3 felvonásban Donizettitől. Ugy hisszük a' hosszabb su-lyos betegségből most üdülő kedvelt népdalzenegőt jelen dalszínműi szerepében is számos közönség méltányland-ja megérdemelt pártolásával. — A' trieszti Lloyd egy millió pgo forinton váltotta magához a' dunagőzhajózá-si társaságtól azon gőzhajókat e' gy é b készületesül, melyek eddig a' dunagőzhajózási társaság résziről lát-tak el a' fekete- és Marmora-tengeri vonalokat 's így most már azok a' trieszti Lloyd társaság tulajdonivá le-endnek, ez által szintazon vonalokon használandók, 's a' dunáival közlekedést Galacznál eszentul is fentartandók; ennél fogvast az eddigi utazási vagy szállítási viszony a' Duna és említett tengeri vonalok közt fenmaradlan szaka-datlanul továbbra is, 's a' dunagőzhajózási társaság e' váltásági sommát közhiedelem szerint több gőzös-épitte-tésre fordítandja, hazai nagyobb folyaminkra terjeszteni tökélvén a' gőzhajózás 's gyorsabb közlekedés és szállít-ásról azt írják, hogy az élet ára ott felszökcent, legszebb tisztabuza köble: 8 fr. 30 kr., kétszeresé: 6 fr., rozse: 4 fr., 's kukoriczác: 5 fr. 45 kr. váltóban.

A m e r i k a.

Mexico. Angol lapoknak dec. 20ig terjedő tudósításaik szerint Santa Ana és Paredes még mindig szem közt állnak, 's miként a' mexicói csatázásokban szokás — minden eselt és hadi fordulatokat ugy intéznék, hogy a' vérgengző öszszütközés kikerültessek. Santa Ana, kinek egész tábora 5000 gyalogból, 's 2000 lovasból áll, Vera-Cruzt megro-hanni készül, hol azonban emberek állnak gáton. — Mexicóból dec. végeig, 's Vera-Cruztból január 3ig terjedő tudósítások azonban egyezőleg S. Anának tökéletes tönkretjutását hirdetik; 's csak arról van szó: vajjon azon 600 ezer dollárral, melyet magával hordoz, biztos helyre menekülhet?

A' pennsylvaniai törvényhozó test január 7én gyült öszsze Harrisburgban. Következő nap Porter tartomány-kormányzó benyujtá jelentését, mely sok tekintetben, kivált pedig finantz oldaláról általányos érdeket 's részvétet ébreszte, 's e' szempont-ból Európa figyelmét is igényli. Eleven szemekkel festi ezen szélesre terjedő 's igen sok helybeli ér-dekkel bíró tartomány süyedő állapotát 's jövendő-je fölött komoly aggodalommal nyilatkozik. És méltán! mert Pennsylvánia az egyesült statusok azon nevezetesbike, melynek helybeli érdeke leghatá-lyosb befolyást gyakorol a' republica általányos ér-dekére; innét magyarázható annak aggodalom-ébr-resztő jelene, mely az amerikai bankok fogyatko-zásából hárult reá; e' bajon ugyan némileg már segít-ve van, de mellette Pennsylvánia statusadósságai szerfölött megsaporodván e' miatt belkereskedése 's pénzügye esökcent, külkereskedése pedig tete-mes adósságnak a' közjóvedelmekkel aránytalan-sága miatt pangó helyzetben vagon. De e' helyzet

sem épen orvosolhatlan, mert való ugyan, hogy az egyesült tartományok egyike sincs annyi adóssággal terhelve, mint Pennsylvánia, de egyik sem is bír annyi 's olly biztos adósság-törlesztő forrásokkal mint ez; 's csak erélyes akarat kell, hogy 40 millió dollárra rugó statusadósságát szintannyi idő alatt letisztázza, mennyi alatt öszszehalmozá. E' czélra mult évben tétettek először intézkedések, midőn t. i. az adó fölemeltetett, melly ha rendesen fizettetnék, elegendő lenne a' kamatok fedezésére; a' tőkeadósság-törlesztésre pedig a' nyilvános munkák egy részének eladatása határozottat. E' czélra f. év jan. 30-ka tüzetett ki határidőül; az eredményt minden felől feszült várakozás lesi: de sokan 's nem alaptalanul, kételkednek, hogy illy roppant tőkét feltételező vállalatra vevők találkozzanak; társaság-alakulásról pedig, habár a' határidő már csak 8 nap, még mit sem hallhatni. Az adósság-törlesztés jövendője tehát igen kétes, de némelyek még arról is kételkednek: vajjon a' kamatok a' februári határnapra az ezen czélból fölemelt adónak hanyag fizetése miatt fedezhetők lesznek é? mindezen bizonytalanságnak Potter jelentése véget vete. Ezen jelentésben az érintett kormányzó kiemeli a' fáradságos 10 évet, mellyet a' tartomány-igazgatásban töltött, őszinte nyíltsággal említi meg, miként kormányzása alatt a' tartomány adósságai több — mint 15 millió dollárral szaporodtak; ebből 10¹/₂ milliót a' fizetetlenül maradt kamatok tesznek, 4¹/₂ milliót pedig a' nyilvános munkák bevégzésére fordított költségek. A' status jelen adóssága 40,835,000 dollárra rug, 10 év előtt még csak 24 millió volt. A' különbség nem más, mint a' bankerott következménye. Ezen adósságnak évi kamatai 1,747,030 dollárra emelkednek; ezenkívül még a' fizetetlenül maradt, de még nem tőkésített kamatokért febr. 1-én a' kincstár 873,515 dollárt, 's a' kamatok kamatiért 97,800 dol. lesz fizetni kénytelen. Az 1844-ki általános jövedelmekből — leszámítván minden kiadást főlöleg maradt 843,000 doll. ehhez adva a' januári 120 ezer doll. bevételt, az egész fölöleg lesz 963 ezer doll. Ezen öszszeghez még 8 ezer doll. kívántatik, hogy a' febr. 1-én fizetendő kamatok fődözthessenek. Ezek elszámolása után panaszkodva boesátkozik a' kormányzó az okokra, mellyek e' nagyszerű deficitet következtették; leginkább az adófizetési hanyagságot emeli ki, mert a' 3 millió dollárból, melly megajánlatot — a' közelebbi 4 év alatt csak 1 m. 200 ezer hajtatott be, és itt mind e' mellett Porter reményét fejezi ki, hogy az új adórendszer fogantatosabban hat a' tőke, 's kamat-adósságok törlesztésére, mert a' nehézségek (ezek közt a' nép-szegénység) naponként gyérebbek, mit onnan következett, hogy a' fölemelt adó első évében a' megajánlott 400 ezer dollárból csak 33 ezer jött be, holott az 1844-ben megajánlott 968 ezerből 751 e z e r fizettetett a' kincstárba. A' legutóbbi ülésekben az adórendszer módosításai vétettek föl, mellynek öszszege Porter számítása után 1¹/₂ millióval fog felemeltetni; ekkép jövendőre a' kamatok fizetése biztosítottatik. — Közönséges észrevétel e' jelentésben az, hogy Texas bekebelesítését sem Porter tartomány-kormányzó, sem Ujyork város elnöke, habár mindketten a' democratá párt emberei, mellynek pedig fő czélja Texas bekebelesítése — szóval sem érintik.

Spanyolország.

Mult számunkban említett spanyol hajó lödöz-tetése még mindig ingerlékes hangulatban tartja a' kortest. A' dolog így történt: egy hadihajó, melly néhány esempész-bárkát üldözött, rögtön támadt vihar miatt elsüllyedő félben volt. Szerencsére még távolról megpillantá azt Girona spanyol gőzös, melly épen e' tájon czirkált, segélyére sietett, 's a' gibraltári mellék-öbölbe vontatta. A' két naszád a' spanyol lobogó mellett vészlobogót is tűzött fel, hogy az öbölbe vonulás okát az angol örnek tudtául adja. Mind a' mellett az angol hajók annyira lödöztek azokra hogy minden módon kénytelenek voltak más menhelyet keresni. Mihelyt L a r a, a' gibraltári állomás parancsnoka megtudá az eseményt, tüstint elégtételt 's nyilatkozást követelt az angol kormányzótól 's mivel ez késétt a' felelettel, Lara tüstint parancsot adott, hogy a' parti 's határszéli állgyutelep kész legyen lövésre. Az erélyes föllépés azon nyilatkozatra kényszeríté az angol kormányzót: hogy említett megtámadás tudta 's akaratja ellentörtént, tüstint szigorú vizsgálatot rendel, megmutatandó öszszinte ohajtása a' két nemzet közti barátságos viszony fentartása 's parancsot adand, hogy jö-

vőre illy erőszakos megtámadás ne történjék. Lara válaszóla: hogy ő nem elégliazon feleletet, kormányát azonban tudósítja, 's annak határozatát elvárja. A' kortesi viták ezen tárgy felett nagyon ingerlékesek voltak, miket aztán Martinez de la Rosa azon biztosítása csilapított le, hogy Anglia bizonytal-e légtételt adand 's a' szigorú vizsgálat már meg is kezdeték, hogy megbüntessék a' merény okozóját. Mind e' mellett a' különben is gyűlölt Anglia elleni ingerültség nőten nő.

Portugália.

Lisszabonból jan. 29-rol írják: hogy Liszt hazánk-fia a' híres zongora-virtuóz oda megérkezett, 's elő-ször adott zongora-versenye után a' királyné által egy portugál rend vitézévé neveztetett.

Anglia.

Köv. beszéddel kísérté Peel az alsóház február 14-iki ülésében a' budget előterjesztését: Kötelességem országunk pénzügyi helyzetének áttekintését közlenem: a' jövő eszt. bizonyos költséget meghatározni 's kifejténi azon fontos kérdést: vajjon megféré a' közjölléttel a' kiadások mostani mennyisége mellett maradni, vagy növelni azt, hogy ez által a' statusszolgálat némelyik ága gyarapuljon. Határozzon aztán a' ház: vajjon a' szaporított költségekre szükségesek sommakat rendes bevételi forrásokból pótoljuk é, vagy az 1842-b. elfogadott adót (jövedelmi adó) tartjuk meg továbbra is, azon ket-tős czélból: hogy a' közszolgálat szükségéinek eleget tegyünk, 's a' parlamentnek módjában legyen a' nép könnyítésére olly adófajokat mérsékléni, mik leginkább az iparszorgalmat 's kereskedést nyom-ják. Mindazt szorgalmasan kerülöm, mik előbbi párt-usakkal öszszefüggenek, a' kérdéses tárgyat szent-vedély 's elfogultság nélkül adandom elő, kérem: vegyék előterjesztésemet hasonló érzellemmel. Igen tisztelt barátom a' kincstárnok az 1844 apr. 5 — 1845 apr. 5-d. évi bevételt 51,790,000-, a' kiadást 48,643,000 ft stre számítván, reménylhető fölö-sleg: 3,147,000 ft st. Az eredmény azonban haladá emlitett számadást, mert 3,375,000 ft. st. fölöleg van. Ezen bevételi többséget leginkább a' vámorva-tok állíták elő; mivel a' reményelt 21,500,000 vá-mjövedelem helyett már jan. 5-ikig 22,500,000 kap-tunk, az accisa fejében előleg számított 13 millió pe-dig 300 ezerrel többet hozott be: 's így april 5-ikeig biztosan tehetni 5 millióra a' fölöleget. Ezen jöve-delmek egy része, igaz, rendkívüli vagy ideigle-nes forrásokból származik: p. o. 385 ezer font chi-nai háborúköltség, kisebb öszzegek a' déltengeri társaságtól földválságért 's tb. általában véve az illyen rendkívüli források, mikre biztosan nem szá-míthatni, 1/2 millió jövedelmet mutatnak. Magától ér-tetik, mikép bevételünk egy nevezetes része, t. i. 5,190,000 ft st. a' jövedelmi adózás eredménye. E' nélkül 's az emlitett rendkívüli jövedelmeket be nem tudva, rendes pénzügyi forrásaink a' költségeket nem fődöznek! Most már a' jövő eszt. remélhető be-vételt számítom elő. Mivel nincs jogom előre föltenni, hogy a' ház a' jövedelmi adó folytonosságát szente-sítse, azt számítom ki: mi lehet bevételünk, ha a' jövedelmi adó elvettétnék? Hihető levén, hogy jövő évben a' gabnavám nem jövedelmez annyit mint je-lenleg, midőn töménytelen idegen gabnát szállítanak, 's fontolóra vevén, hogy a' jelen év igen vámjövedel-mes korszak volt, az 184¹/₂ d. évi vámjövedelmet 22 milliónál többre nem tehetem; az accisát, mivel ezen jövedelmi ág szüntelen növekvésben van, 13¹/₂ milli-óra, a' bélyeg-országos és egyenes adót 11 m. 300 ezerre, a' növekedő postajövedelmet 700 ezerre, a' vegyes bevételeket 250 ezerre tevén a' jövő évi ál-landó 's rendes források utáni bevétel: 47,900,000 ft st., mihez tudván a' chinai háborúpénz fenmaradt egy részét, mi 600 ezer-, félévi jöv. adót, azon e-setre, ha ez megszünnék, mi 2¹/₂ millió ft st. 184¹/₂ d. évi öszszes bevétel mégis 51,100,000 ft st., miből lehuzván a' 48,557,000 ftnyi kiadást, 2¹/₂ milliónyi fölöleg maradna. Ha azonban a' chinai pénz 's jöve-delmi adó elmaradna, pénztárhíjany mutatkoznék. Most már azon kérdés fordul elő: jogszerű 's méltá-nyos é, hogy ő fölsége kormányja illy körülmények közt a' statusszolgálati kiadások szaporítását in-dítványozza! Azt hiszem: igen! Nem az a' takaré-kosság, hogy néhány statushivatalt eltöröljünk v. jövedelmét csökkentjük. A' hadsereg apasztása sem javasolható, most kivált, midőn gyarmatink terje-delme az országokon kívüli őrség szaporítását 's fel-váltását igényli. A' hadsereg olly bonyolult 's drága gép, mi folytonos szemügygyel tartás nélkül könnyen

széthomlik és semmivé lesz. Nem ajánlom a' hadse-reg-szaporítást, de csökkentését is olly intézke-désnek tartom, miben meg nem egyezném. A' had-sereg-budget hát jövő esztendőre is marad, mint volt 6,600,000 ft. sterl. (Vége. követc.)

Franciaország.

A' köv. kamra febr. 18-d. ülésében a' titkos költ-ség iránti választm. tudósítás olvastott, mellynek tartalma szerint kihallgatván a' bizottság a' minisz-tereket, az adott felvilágosításokat tökéletesen ki-elégítőknék találta a' többség, mint kielégítőnek a' kabinet egész eljárását 's belpolitikáját is, miután az ország békéje 's jólléte soha olly virágzó állapotban nem volt; a' bizottság ugyanazért indítványozza: hogy a' kamra bizalom-szavazatot határozzon a' mi-niszterségnek. A' tárgyalás 20-likára halasztott. Ezután l'Espinaste ezredes lépett föl, indítványát a' becsületrendi tartozások ügyében felvilágosítan-dó, de aztán elhalasztást kért, mivel a' kormány e' közben épen e' tárgyban törv. javaslatot terjesztett elő, mi meg is szavazottat. A' febr. 19-d. ülésben a' esatornarészvényeket illető t. javaslatot fogadják el a' választmányi vélemény nyomán. — Napokban Pa-risban két angolt csiptek el hamis bankjegy-csinál-lás vádjá miatt. Rég szemmel tarták már őket, hogy naponként nevezetes értékű papirokat váltogatnak aranyra mindig más meg más váltónál. Azon tőzser, kinél legutóljára voltak, hamisnak vélte ismerni az előmutatott bankjegyeket, ugyanazért a' két uracsot elesipték. Elfogatás pillanatában már utlevelekkel voltak ellátva, úgy, hogy minden baj nélkül tovább mehetének, utazásuk czéljáról kérdeztetvén azt fele-lék, hogy a' farsang vigalmait éldelni jöttek Parisba 's tb. Lakmotos után igensok francia 's idegen bank-jegyet találtak nálók, 's nem tudák megmondani, hol vették a' roppant pénz-öszveget; ugyanazért nem alaptalanul vélik, hogy e' végtelen kincs valamely nyilvános pénztárból vagy előkelő bankártól lopaték tengeren tul. Az an-gol követnek tüstint jelenték a' dolgot.

Poroszország.

A' kihirdetett rajnavidéki Sdik országgyűlés ezen tartományok lakosait egész más életbe lép-teté; mindenütt gyűlések, heves vitatkozások, re-formkérdések és ajánlások, kérelmek szerkesztése, 's ihlett lelkesedés az, melly ezen tartományok pol-gárit jellemzi; még pedig nem kivételesen, nem e-gyes philanthropokat, vagy a' hevesb vérű fiatal-ságot, a' lelkesedés általános öreget, ifjat — libera-list, legitimitát egyiránt mozgásba hoz; minek ne-vezetes rugótolla az, hogy a' kir. porosz kir. népeit szabad alkotvánnyal akarja megajándé-kozni — már nem pusztá hir; teljesüléséhez minde-nütt vérmes remények esatoltatvák, 's a' nevezetesb capacitások állítása után, kik a' függönyökhez poli-tikai foglalkozásaiknál fogva közelebb állnak, a' mondott hír testesítése pár hétnél tovább nem ma-radhat el. Több városnak az országgyűléshez nyuj-tandó kérelme közöltetik; illyenek — a' már közöltt königsbergin kívül a' kölni, aacheni, düsseldorfi, bonni petitiók; mellyek több kevesebb eltéréssel kö-vetkező pontokban mind megegyeznek: hogy sza-bad sajtó, szabad és általános képviseleti rendszer, nyilvános, és szabad tanácskozások, nyilvános törvényszékek 's a' zsidók kivétel nélküli polgárosít-tatása létesíttessék.

Coblentzen febr. 9-én nyitattott meg a' rajna-vidéki Sdik tartománygyűlés. A' kir. biztos követ-kező beszédet tartott a' rendekhez. (kivonat) „Ö-nök látják Uraim! mikép az önök tanácskozásai alá terjesztett törvényjavaslatok sem tartalmaznak, sem belérdekőkre önök nézve nem azok, minőkkel a' mult tartománygyűlés alatt foglalkoztanak; törvény-hozói föladatuk tehát kevésbbé súlyos. — Az elő-terjesztésekhez még, miként a' nyilvános lapok je-lenték, nagyobb számú, különböző érdekű és irányu folyamodványok is fognak nyujtatni, mellyek mind önök éberségét és szorgalmát kívánják. Ezeket ön-ök szokott figyelmökkel, komoly higadsággal tár-gyalandják, 's miket közülök — a' tartomány jólléte elősegítőjének találndnak, f. királyunk jóváhagyá-sa alá terjesztendik. Önök előtt tudvák a' határok, mellyeket a' törvény a' kérelmi jog iránt megállapi-tott. Önök a' törvénynek ezen intézkedését tisztelni fogják, mert olly tartományt képviselnek, mellynek csendszerető népe legnagyobb dicsőségét a' törvé-nyek tisztelésében helyzi. Szabad legyen önöket kérnem, hogy tanácskozásaiokban a' vallás-felekezeti surlódásokat távol tartsák; mert közönségesen tud-

va van az újabb idők ama' sajnós jelenete, melyet a' vallásivíták tartományunkban is előidézték, mikép használtattak a' szeretet és türelem vallása alja s szándékok födőzésire! Illy tünényeket legártalmasbakknak mondhatni, mert azok megzavarják a' belbékét 's fölemésztik a' külerőt. Mindennek, kit e' tartomány, 's a' közös német haza jólléte érdekel, oda kell működnie, hogy a' vallási viszátkodások megszűnjenek. Önök pedig Uraim példát adjanak a' tartománynak, mikép javai előmozdításában békésen tudnak együttmunkálkodni; meg kell mutatniok: habár embert embertől a' hitágazat elválaszt is, de azért szeretet 's eszelekvésben egyesítvők a' felebaráti és hazai érdeket által." stb.

Schweiz.

Schweiz egyes cantonait a' közlegő rendkívüli szövetséggyűlés 's kivált ennek fő kérdése: a' jezuitismus — foglalkodtatja; legközelebb Bern, Felső Aargau, 's több canton népgyűlései jöttek köztudomásra, melyek eredvénye: oda munkálkodás a' szövetséggyűlésre küldendő követek résziről, hogy 1) a' szövetséggyűlés a' jezuitismus kérdését szövetségi kérdésnek jelentse ki, 2) hogy a' szövetséggyűlés a' szövetséggyűlés az említett rendet Schweiz határiból tiltsa ki 'sat. — Graubündenből a' szövetségi lap következőt jelent: A' nagytanács azon törvényre hivatkozól, mely a' házalást a' cantonokban tiltja, a' szövetséges tartományokból minden zsidót kiűzetni parancsolt; mely parancsot a' churi kis tanács legott fogantatásába vette nem hallgatván a' héber hangos ellenmondására, hogy a' törvény őket nem terheli. Ugyanilly kitiltó parancsot kapott egy francia zsidó is a' graubündeni cantonban, hol az bányamivelési tulajdonnal bírt; ki is legott a' francia követhoz fordult segélyért; ez tüstint megüzene a' churi tanácsnak, ha ez tovább is határozata mellett maradna — ugy minden graubündeni, ki Parisban tartózkodik — e' város rögtön elhagyására utasítást kapand. Ezen üzenet változtatni fog a' dolgon.

Törökország.

Sztambul jan. 12kén: A' szultán megjelenvén a' divánban mintán a' miniszterek 's főbb méltóságoknak a' nagyur magas parancsára helyet foglaltak, beszédet tartott, melyben a' miniszterek hanyagságát, gyöngeségét, gondatlanságát keményen megróttá; egyszersmind meghagyá a' közhivatal-

nokoknak kötelességeik pontos és szigorú teljesítését — kivált az igazság-kiszolgáltatásnál. Egy hattiserif bocsátatott ki, mely a' fővárosban 's a' tartományokban iskolák föllállítását rendeli, azonfölül Sztambulban nagy kórház-építés hagyaték meg, hová a' betegek minden nemzet-és valláskülönbség nélkül fognak fölvetetni. A' nagyur ezen önálló férfias föllépése mély benyomást okozott, 's belőle szép jövődöt reménylenek. — Syriában, közelebb jött hírek szerint, újabb zavarok ütöttek ki. A' maroniták két pártra szakadtak, kik papi vezetők alatt már is az egymás elleni ellenségeskedést megkezdék. E' fordulat igen nagy csapás az ottani keresztényesre! Libanonban különösen, keresztény papok vezérlése alatt két párt dühöng, melynek emberei kérlelhetlenül gyűlölik egymást. A' hatalmasb párt, melynek feje maga a' patriarcha, az egyház minden jövedelmeit magához ragadá, 's kizárólag saját hasznára rendelkezik róluk. A' gyöngébb párt, melynek feje Reis-el-Am keschecheiai zárda priora keblébe zárja az alsóbb rendű papság egész tömegét, kik nem szívelhetik tovább azon méltánytalan alárendeltetést, mely fölöttük gyakoroltatik, mióta a' jövedelmzőbb egyházi méltóságok egyes syriai hatalmas családok monopoliumává váltak. — A' két párt öszszetűközése Kesraumban 's környékén történt meg. Az öszszesereglett parasztok a' patriarchát tulajdon lakában támadták meg 's ez embereinek legerélyesb védelme mellett is, kénytelen volt futásban keresni menedéket. Nem sokára az alsóbb rendű papság által fölbőszített nép Kanobint a' patriarcha székhelyét foglálá el, 's az igazgató pasának megüzene, hogy fegyverét addig le nem teszi míg sérelmei orvosolva nem lesznek. Nemkülönb a' maroniták újabb 's keserűbb ovásokat köröztettek a' kerületekben az 1842ben rendszertett és szentesített druz felsőbbség ellen. Az ingerültség ennélfogva Libanonban napról napra hevesb, 's Halil pasa, kit utasító kormányának következetlensége gyakran zavarba ejt, attól tart, hogy a' veszélyből egészséges fövel nem menekhetik ki.

Külföldi elegy.

A' rajnai Beob. siralmas jeremiáddal kíséri hasábin a' nassau második kamrát, melytől semmi kedvezőt a' népre nem várhatni; mert az említett kamrának 22 tagjai közül 14en papiés tanítói osztálybeliek, törvényhozói állásuk tehát nem független; a' többi közül 3 az iparüző 15 a' földbirtokosok kö-

zül szemeltetett; ez utóbbiak közt 6 soltész, kiket a' kormány tetszése szerint megtart vagy elbocsát; egy pedig status-szolgálatban megöszült 80 éves nyugalmazott tiszt; a' többi esekély vagyonu paraszt; ehez járul még, hogy a' tanácskozási nyilvánosság eltöröltetett 's így együttlétök ideje alatt semmi végzeményök sem fog a' közönséggel tudatni, 's tetteik fölött a' nyilvánosság nem ellenörködhetik. —

Krakói levelek szerint febr. 4ig Lengyelországban rendkívüli mozgalmak jelentkeznek, a' kormány folyvást újabb meg újabb elfogatásokat, bebörtönöztetéseket tétel, sokan ezen ingerültségből polgárháborút jósolnak.

Kelendiának Kabul vidékén a' nálunk is ismeretes epemirigy annyira elhatalmazott, hogy nem valának elegendő számmal egészségesek az elholtak temetésére. E' halálfej elhatott a' fényes palotákba is; többek közt az emir unokáját is elsodrá. E' retentő csapás azonban, mely a' miveltebb országokban a' legmegrögzöttebb istentagadót is legálabb pillanatra istenség-ismerésre 's imádsárra buzdítja, e' tartománybeli miveltebb tömeget, olly kevéssé érdeklé erkölcsi oldalról, hogy azok, kik még épek, de már felvannak róva a' halál lajstromába a' legundokabb vétkeket, tolvajlásokat, rablásokat követék el.

Piemonti febr. 3ig terjedő hírek szerint a' jéghevasok hosszú láncolatáról 's különösen Cenis hegyről nagy hótömegek olly mennyiségben gördültenek le, hogy a' körültekvő völgyeket egészen elboríták. Ittott házakat is temettek el; ezek közt a' rodereti lelkészlakot is, mely nem bírván meg a' rendkívüli terhet, öszszeroskadt, 's a' lelkészt nőtül, gyermekestül és szolgálóstul agyon nyomá. A' lezuhant hó 8 láb magas borítja a' völgyeket, 's minden közlekedést megakasztott.

A' jeni tanulóik igen nagy többsége nyilvános beesületi törvényszék föllállításával foglaltos, mely által az elhatalmazott párviadalokat gyériteni szándékoznak. E' végett az akadémiai tanács közös megegyeztével a' tanulóik közönséges gyűlést tartottak, melyben választm. neveztetett a' kellő szabályok kidolgozására. Ez végezvén a' rábizott munkálatot, az legközelebb tanácskozási szónyegre fog hozatni. Vajjon nem lenne e' észszerű nálunk is a' fiataloknak illy modoru foglalkodás?

ÉRTESÍTŐ.

Tizenegyedik közgyűlése

Az első magyar pozsony-nagyszombati vasút-vállalat részvényeseinek.

M e g h í v á s.

Ezen vállalat igazgatósága az első magyar pozsony-nagyszombati vasutársaság részvényeseinek közgyűlését a' szabályok értelméhez képest vasárnap f. e. martzius 30kán tartandónak határozta ugyan el, azonban több külföldi részvényes felszólítása következtében azon közgyűlést folyó évi *aprilis nyolczadik napjára* halasztotta, mely akkor okvetlenül véghez menend.

A' gyűlés tárgyai, helye, mint szinte az ülés órája a' t. e. z. részvényes uraknak különös meghívó-levél által fognak tudomásukra juttatni. Pozsony febr. 15kén 1845.

Az első magyar pozsony-nagyszombati vasutársaság igazgatósága által.
Habermayer Ferencz **Zechmeister** G. igazgató s. k.
 titoknok s. k. **Neubauer** Pál igazgató s. k. 3—3

Eggenberger József és fia

Könyvkereskedésben a' jövő Józsefoapi pesti vásáron megjelenend következő ezimű, Balásházy János m. t. t. társasági rendes tag által szerzett munka:
 Elárult pályáirat, második, toldalék-jegyzetekkel gyarapított kiadás.

A' tagosztály által létesíthető miveltebb gazdálkodási módok föllállításáról.

Fontosságát neveli ezen könyvnek a' tárgyismerőle azon nyilatkozata, miszerint a' miveltebb gazdálkodási rendszernek különféle módjai legnyomósabban vannak benne előadva, 's egy új rendszer is, mit szerző „Rendezett legelőjű magyar váltó gazdaságnak” nevez, mely legtöbb körülményben alkalmazható magyar hazánkban. Egy bekötött példány ára 1 ft 12 kr p. p. 1—3

A' kertészet barátihoz.

MUSZELY KÁROLY Eduard növénymag-kereskedésében (Pesten Dorotya-utczában) mindenféle *kerti velemény-sa- és virágmag* a' legjobb minőségben kapható; különösen figyelemre méltók azon virágmag-fajok, melyek Erfurtból megrendelt kötegekben legnagyobb váasztékossággal megszerezhetők. Ugyanott *Cameliák, A zaleák Rhododendronok* 's egyéb legkülönbözőbb égv-táji szerfölött ritka és szép virágfajok, számra mintegy 40 ezer darab (a' nagy műkertben Terézia-külváros, Rózsa-utca 768 's 769 szám alatt) nagyobb kisebb részletekben kaphatók. Együttal tudtul adatik a' t. közönségnek, 's különösen a' virágkertészet barátinak, miszerint nem sokára nyomtatásban meg fog jelenni névjegyzéke mindazon különféle *Georgina*

fajoknak, melyek Német-, Francia-, és Angolországból tetemes költséggel szerzetvén meg most e' részben legkitünőbb gyűjteményt képezik (közöttük sok olyan, melyek utóbbi években virágkiállítások alkalmair jutalmat nyertek.) Ezen névlajstrommal — bérmentes levél által történt megkeresés következtében — ingyen szolgál az illető tulajtonos minden kertészet kedvelő hazai gazdának.

Áresökkentési hirdetvény.

A' amlu m. kir. udv. kinst. 1845ik évi jan. 22én költ 2153 szám alatti kegy. rendelete következtében ezennel közhírré tételik: hogy a' 1845. év folytatában Szolnok mellett a' Tiszán föllálandó jármashid építésénél az előforduló ácsi munkák áresökkentés ujján azon ácsmester v. építő vállalkozóknak fog átengedtetni, ki az alább kijelölt munkákat jól és az áresökkentési föltételekben közelebb meghatározott idő alatt végrehajtani képes és azokat a' legjutányosabb árért átvevendi

Erre nézve mindazon ácsmesterek, kik a' hidépítészetben jártasok 's ez iránt magokat igazolhatják, ezennel felszólítatnak 310 p. p. forintnyi bánatpénzzel ellátva f. e. martzius 4én a' szolnoki kir. köhivataln. tartandó áresökkentésben megjelenésre.

Az áresökkentés alá veendő ácsi munkák következők:

- a) A' két hídfőrostok helyreállítár.
- b) A' zárgátoknál megkivántatott faalkatrészek föllállítása 's megerősítése.
- c) Az ujonnan föllálandó jármoshid minden al- és fölépítettésbeni faalkatrészek ácsolása, és öszszekapcsolása.

Az egyezkedési föltételek az áresökkentés napján kinyilvánítatandak, és szintugy, mint a' műtervek, az előmért, a' napi bérjegyzék, és közelebbi egyezkedési pontok naponként a' szolnoki kir. köhivatalnál minden vállalkozni vágyó által megszemlélhetők.

Egyéb iránt az ajánlkozók irányozhatásaul meg megjegyeztetik, hogy azon esetre, ha az elnyert a' kikiáltási árnál alább esökkenne, semmi jöttőlago ajánlatra nem lesz tekintet. Budán 1845 évi január hónapban. Az országos kir. építész főigazgatóság által. 3—3

Gabonár váltó garasban, Pesten pesti, egyhált posz. méröt értve.

	Tisztább.	Köszeres.	Rozs.	Árpa.	Zab.	Kukoricz.
Pesten, febr. 25. (pesti m.)	114—125	25—88	66—71	55—60	53—58	73—77
Aradon, „ 14. (pozsony m.)	— 60	— 52	— 52	— 39	— 40	— 49
Szegeden, „ 15. „ „	61—64	— 45	—	— 35	— 42	— 50
Győrött, „ 15. „ „	72—82	52—60	52—57	35—42	37—38	52—56
N. Szombatban, „ 19. „ „	97—101	—	62—65	46—48	36—45	—
Mosonyban, „ 12. „ „	22—108	—	58—68	46—36	39—45	52—72
Pozsonyban, „ 15. „ „	— 75	—	— 50	— 40	— 40	— 52
Miskolczon, „ 18. „ „	65—70	54—60	47—52	35—40	25—26	30—40

Statuspapir-és részvényárkelet.
 Bécs febr. 28kán pengő pénzben

bankrészvény:	1640	fr.	éjszaki vasút-részvény 100 fr.	191 1/2 fr.
1834ki 500 p. frtos kölesön:	780	„	bécs-glogniczi	149 1/4 „
1839ki 250 p. frt.	333 1/2	„	pozsony-nagyszombati	— „
Eszterházy 50 fr. sorskötel.	58	„	középponti	114 1/4 „
es. kir. arany agio 100tul:	2 1/2	„	duna-gőzhajózási	— „

Dunavizálás: febr. 28kán: 4' 7'' 0''' a' 0 föllött.